

STRATEJİK DÜŞÜNCE

SD

ÇALIŞMA

Balkanların Geleceği İçin Strateji Çalıştayı

STRATEJİK DÜŞÜNCE

Balkanların Geleceği İçin Strateji Çalıştayı

ANKARA, 2018

SDE
Adres
Telefon
Faks
E-Posta

Stratejik Düşünce Enstitüsü

Çetin Emeç Bulvarı Aşağı Öveçler Mahallesi
4. Cadde 1330. Sokak No: 12 06460 Çankaya - Ankara

0 312 473 80 45

0 312 473 80 46

sde@sde.org.tr

SDE Yayınları

Balkanların Geleceği İçin Strateji Çalıştayı

İçindekiler

Grafikler Dizini	5
Giriş	8
Bulgular	16
Sonuç	40

Grafikler Dizini

- Grafik 1.** Kiminle daha fazla ortak noktaya sahip olduğunuzu düşünüyorsunuz? (inanç bakımından) 16
- Grafik 2.** Kiminle daha fazla ortak noktaya sahip olduğunuzu düşünüyorsunuz? (etnisite bakımından). 17
- Grafik 3.** Sizin ülkeniz için Osmanlı mirasını nasıl değerlendiriyorsunuz? 17
- Grafik 4.** Sizin için hangi kimliğiniz daha önemli? 18
- Grafik 5.** Balkanlarda kültürel farklılıklardan kaynaklı çatışmaları önlemede tarihi Türk-İslam yönetimi tecrübesinden faydalanmak etkili olur mu? 18
- Grafik 6.** Balkanlarda eğitimde geçerli müfredatın Türkiye ile ilişkileri olumsuz etkilediğini düşünüyor musunuz? 19
- Grafik 7.** Gelecekte bölge ülkelerinin daha belirleyici olabilmeleri için aktif bir Balkan Birliği kurulmasını ihtiyaç olarak görüyor musunuz? 19
- Grafik 8.** Avrupa Birliği'nin önümüzdeki 5-10 yıl içinde dağılabileceğini düşünüyor musunuz? 20
- Grafik 9.** ABD'nin küresel düzende belirleyici güç olmaya devam edeceğini düşünüyor musunuz? 20
- Grafik 10.** Sizce Rusya'nın Gürcistan ve Ukrayna'da yaptığı gibi Balkan ülkelerine de benzer saldırılar yapma ihtimali var mı? 21

Grafik 11. Rusya Balkanlar için bir tehdit midir?	21
Grafik 12. Balkanlarda hukukun üstünlüğü bilinci yeterli düzeyde midir?	22
Grafik 13. Yeni İpekyolu projesi ile Çin'in Balkanlar üzerinde olumsuz bir etkisi olur mu?	22
Grafik 14. Balkanlar'ın Yugoslavya dönemini özleyiyor musunuz?	23
Grafik 15. Balkanlarda Yugoslavya'nın dağılışıyla ortaya çıkan krize benzer bir krizin tekrar yaşanma ihtimali düşünüyor musunuz?	23
Grafik 16. İngiltere'nin AB'den ayrılma kararı üzerine AB'nin dağılacağını düşündünüz mü?	24
Grafik 17. Ekonominizin en avantajlı sektörü hangisidir?	24
Grafik 18. Hangi açılardan bu sektörler avantajlıdır?	25
Grafik 19. Ekonomik yapı olarak hangi havzaya daha çok benziyorsunuz?	25
Grafik 20. Yabancı yatırımcıların ülkenizdeki varlığı ne düzeydedir?	26
Grafik 21. Ne tür yabancı yatırım size daha yararlı olur?	26
Grafik 22. Sizce ülkenize yatırımcı ne ile gelmeli?	27
Grafik 23. Tarım sektörü açısından durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz?	28
Grafik 24. Sanayi sektörü açısından durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz?	28
Grafik 25. Turizmdeki durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz?	29
Grafik 26. Ekonomik işbirliği açısından hangi havza sizin için daha yararlı olur?	30
Grafik 27. Avrupa Birliği ülkeleri ile ne tür ekonomik ilişkileriniz daha fazla?	30

Grafik 28. Balkan ülkeleri olarak ekonomik işbirliği potansiyeliniz nedir?	31
Grafik 29. Balkan ekonomik işbirliği imkânınız nedir?	31
Grafik 30. Balkan ekonomik işbirliği için ne gibi engeller var?	32
Grafik 31. Türkiye'den beklentiniz nedir?	32
Grafik 32. Türkiye ile ne gibi ekonomik ilişkiler kurulabilir?	33
Grafik 33. Çin ekonomisindeki gelişmeler ülkenize nasıl yansır?	33
Grafik 34. Şangay Ekonomik İşbirliğinin size bir faydası olur mu?	34
Grafik 35. Yeni İpekyolu çalışmalarının size etkisi ne olur?	35
Grafik 36. Avrupa Birliği'ne girmek sizin için yararlı olur mu?	35
Grafik 37. Avrupa Birliği'ne tam üye olmak ister misiniz?	36
Grafik 38. Avrupa Birliği ülkenizi tam üye yapar mı?	36
Grafik 39. Balkan ülkeleri Balkan Paketi kurmalı mıdır?	37
Grafik 40. Balkan ülkelerinden biri diğeri için tehdit oluşturuyor mu?	37
Grafik 41. Türkiye'nin Balkanlardaki askeri eğitim faaliyetleri faydalı mıdır?	38
Grafik 42. Balkan ülkeleri için hangisi tehdit oluşturur?	38
Grafik 43. Balkan ülkelerinin güvenliğini kim sağlamalıdır?	39

Tablolar Dizini

Tablo 1. Aşağıdakilerle kendinizi ne ölçüde tanımladığınızı derecelendirir misiniz?	16
Tablo 2. Çin ekonomisindeki gelişmeler ülkenize nasıl yansır?	34

Giriş

30-31 Mayıs 2018 tarihlerinde Ankara'da, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) ve Stratejik Düşünce Enstitüsü (SDE)'nin müştereken gerçekleştirdiği "2. Balkan Buluşması"na, 12 Balkan (Arnavutluk, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Makedonya Cumhuriyeti, Romanya, Slovenya, Sırbistan, Kosova, Karadağ, Yunanistan) ve 5 Doğu Avrupa ülkesinden (Polonya, Macaristan, Ukrayna, Moldova ve Litvanya) 360 katılımcı iştirak etmiştir.

30 Mayıs günü, Başbakan Yardımcısı Hakan ÇAVUŞOĞLU, TİKA Başkanı Dr. Serdar ÇAM ve Stratejik Düşünce Enstitüsü Başkanı Muhammet Savaş KAFKASYALI'nın açılış konuşması ile başlayan toplantı üç oturum halinde yapılan Panel ve "Kültürel Farklılıkların ve Tarihsel Birikimin Yeniden İnşasında Türkiye ve TİKA" başlıklı sunum ile tamamlandı. 31 Mayıs günü Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim KALIN'ın iştirak ettiği Çalıştay ile sona erdi.

2. Balkan Buluşması kapsamında, katılımcılara Balkanlar ile ilgili geniş kapsamlı bir anket yapıldı. Ayrıca, Balkanların kanaat önderleri ile yapılan röportajlar SD TV'de yayımlandı.

Gerçekleştirilen Oturumlar

30 Mayıs 2018 günü düzenlenen tarih, kültür ve kimlik/politika konularındaki üç oturumda, Balkanların temel meseleleri ele alındı:

I. Oturum: "Balkan Tarihinde Temel Kırılmalar"

Oturum Başkanı: **Prof. Dr. Mehmet BARCA**

(Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Rektörü)

Konuşmacılar : **Doç. Dr. Falus Orsolya Fruzsina** - Macaristan:

"Balkanlarda Osmanlı Hâkimiyeti: Birlikte ve Bütün Olup Farklı Kalabilmenin Modeli"

Prof. Dr. Athanasios Veremis - Yunanistan:

"Ayrışma Dönemi: Modern Uluslararası Sistemin Balkanlar Uyarlaması"

Prof. Dr. Stoyan Ivanov Dinkov - Bulgaristan:
“Sosyalist Dönem: Birarada Tektiplererek Varolma Girişimi”

Osman Brka - Bosna Hersek: “Soğuk Savaşın Sona Ermesi
ve Dağılıma Dönemi”

II. Oturum: “Balkanlarda Çok Kültürlülüğün Sürekliliği”

Oturum Başkanı: **Doç. Dr. Halit EREN** (IRCICA Genel Direktörü)

Konuşmacılar : **Prof. Dr. Danuta Chmielowska** - Polonya:
“Balkanlarda Kültürel Farklılıkların Temelleri”

Prof. Dr. Yusuf Hamzaoğlu - Makedonya:
“Osmanlı Dönemi: Çokkültürlülüğün Hâkimiyeti”

Prof. Dr. Demal Latić - Bosna Hersek:
“Kültürel Farklılaşmada Din Etkeni”

Prof. Dr. Fatos Tarifa - Arnavutluk:
“Balkan Çokkültürlülüğüne Farklı Yaklaşımlar”

III. Oturum: “Balkanlarda Doğal ve Kurgusal Kimlikler”

Oturum Başkanı: **Prof. Dr. Öcal OĞUZ**
(UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Başkanı)

Konuşmacılar : **Prof. Dr. Tasin Gemil** - Romanya:
“Farklı Kimlik Unsurlarının Hâkimiyet Dönemi”

Doç. Dr. Ergin Jable - Kosova :
“Farklı Kimlikler Perspektifinden Balkanlar”

Prof. Dr. Nenad Močanin - Hırvatistan:
“Çatıştıran Kimliklere Karşı Birarada Var Oluşun
Barışı Dönemi”

Shaban Murati - Arnavutluk:
“Balkanlarda Kimlik ve Kültür İlişkisi”

Salih Murat - Makedonya:
“Balkanlar ve Farklı Kültürler”

31 Mayıs 2018 günü, programın ikinci kısmında davetlilerin tamamının katılımıyla gerçekleştirilen “Balkanların Geleceği İçin Stratejik Düşünce Çalıştayı”nda ise Balkanların problemleri, Türkiye’den beklentileri ve çözüm yolları ele alınmıştır.

Balkanlar Hakkında

Kısa Bir Balkan Tarihi

Pek çok etnik grup ve mezhebin iç içe ya da yan yana yaşadığı Balkanlarda, *millet sistemine* dayalı Osmanlı hâkimiyeti yüzyıllarca halkların çatışmadan birlikte yaşamasını temin eden bir düzen kurdu. Bu düzen, dinî ve millî kimliklere hürmet esasına dayanıyordu. Milliyetçi akımların ortaya çıkıp, 19. yüzyılda Balkanları etkilemeye başlamasına kadar bu sulh düzeni yaklaşık üç yüzyıl devam etti. Millet/din esasına dayalı Osmanlı Devlet sistemi, milliyetçilik ve bağımsızlık taleplerine uygun çözüm üretmedi ve Balkan halkları yavaş yavaş Osmanlı Devleti'nden kopup başka hâmiler aramaya başladılar.

Geçen yüzyılda;

Hırvatlar, Slovenler, Çekler ve Macarlar ALMANYA,

Sırp ve Bulgarlar RUSYA,

Romenler FRANSA himâyesine girdiler.

Boşnak, Arnavut ve Makedonlar OSMANLI himâyesini tercih ettiler.

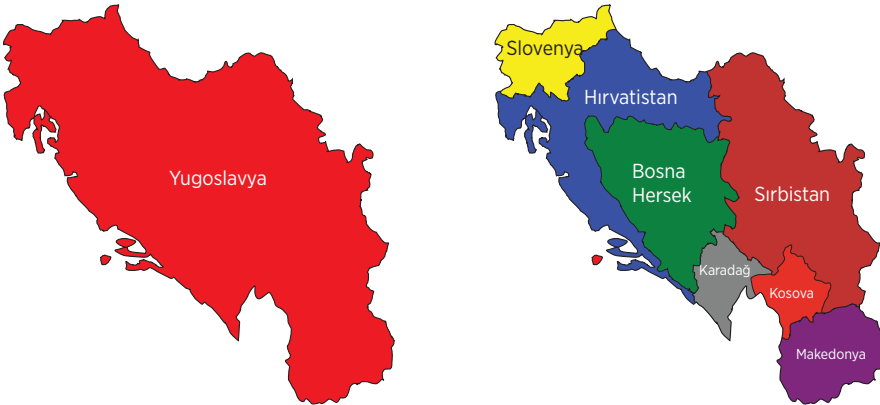
1. Dünya Savaşı öncesinde büyük devletlerin Balkanlara olan ilgisinin altında yatan siyasi hesaplar birbirinden farklıydı. İngiltere, Balkanlara Doğu Akdeniz'in güvenliği açısından bakıyordu. Pan-Germen bloku, Batı Balkanlar üzerinden Adriyatik Denizi-Akdeniz'i kontrol altında tutmaya çalışıyordu. Rusya ise, Bulgaristan üzerinden Ege Denizi-Akdeniz bağlantısını kurmayı hedefliyordu. Balkanlar büyük güçler bakımından, stratejilerine hizmet eden alanlar olarak değer görüyordu.

1. Dünya Savaşı'ndan sonra Balkanlarda "Sırp, Hırvat ve Sloven Krallığı" kuruldu (1929'dan sonra Yugoslavya Krallığı adını aldı.) Bu krallıkta Boşnak, Makedon, Arnavut, Karadağlılar yok sayıldılar. Yunanistan, Bulgaristan ve Romanya bağımsız devletler olarak yollarına devam ettiler.

2. Dünya Savaşı'ndan sonra oluşan iki kutuplu Soğuk Savaş döneminde Balkan ülkelerinden Bulgaristan, Romanya ve 1945 yılında kurulan “Yugoslavya Demokratik Federal Cumhuriyeti” (Daha sonra adı Yugoslavya Sosyalist Federatif Cumhuriyeti olarak değiştirildi) Sovyet Blokuna dâhil olurken, iki Doğu Akdeniz ülkesi Türkiye ve Yunanistan Batı Blokunda yer aldılar. Yugoslavya devletine dâhil olan Balkan halkları, devlet otoritesi altında çatışmasız bir dönem yaşamakla birlikte, dini ve milli kimliklerinin yok edilip, tek tip sosyalist insanın yaratılmaya çalışıldığı bir süreci yaşadılar.

1980’de devlet başkanı Josip Tito’nun ölümünden sonra Federal Cumhuriyeti bir arada tutmak zorlaştı, bastırılan kimlikler su yüzüne çıkmaya başladı. 1991 yılında Yugoslavya dağılınca Balkanlar çatışma alanına dönüştü. Kendi devletini kurma mücadelesini veren halkların hâmisini yine geçen yüzyıldaki eski hâmeleri oldu. Şu farkla, Almanya ve Fransa’nın yerini Avrupa Birliği (AB), Osmanlı Devleti’nin yerini Türkiye Cumhuriyeti, Çarlık Rusyası’nın yerini Rusya Federasyonu almıştı.

Yugoslavya’nın parçalanması sonucu 7 devlet ortaya çıktı. Bu devletler; Sırbistan, Bosna Hersek, Karadağ, Hırvatistan, Slovenya, Makedonya ve Kosova’dır.

Dağılan Yugoslavya haritası

Balkan Jeopolitiği

Fiziki coğrafya açısından Balkanların sınırları kuzeyde Tuna Nehri ve Sava Irmağı, güneyde Akdeniz, doğuda Karadeniz, güneydoğuda Ege Denizi, güneybatıda İon Denizi ve Akdeniz ile çevrilidir. Balkan Yarımadasının kıyıları, Akdeniz sistemine dâhil olan altı denize açılmaktadır. Bu önemli özelliği Balkanların Akdeniz stratejisindeki çok boyutlu yerini ortaya koymaktadır.

Balkanlar Avrupa'nın diğer bölgelerine geçit veren, Asya'nın bitişiğinde ve Afrika'ya yakın olan coğrafi konumu nedeniyle, asırlar boyunca imparatorlukların bulunduğu ve mücadele ettiği çekici bir fetih alanı haline gelmiştir. Balkan Yarımadası, Avrupa'nın kapısı ve önemli bir geçididir. Bu nedenle son derece stratejik bir öneme sahiptir.

Avrupa ve Asya arasında geçiş noktası olan Balkanlar, tarih boyunca birçok kavimlerin ve orduların istilasına hedef olmuştur. İstila ve göçlerin bıraktığı izler ve kültür mirası, Balkanlar siyasi coğrafyasının bugünkü karmaşık durumunun da esaslı kaynağıdır. Balkan devletleri kendi güvenlik ve bekalalarını sağlamak için bölge dışından müttefik edinmeye ihtiyaç duymuşlar, bu durum sürekli dış müdahaleleri davet etmiştir.

Balkan coğrafyası, 666,700 km² olup bu toprakta yaklaşık 50 milyon nüfus ve 13 ülke bulunmakta, pek çok etnik grubu, dini ve mezhebi karışık olarak barındırmaktadır.

Balkanlar'ın kaderi, iç çatışmaları ya da istikrarı dış devletlere bağlı olmuştur. Tarihte yaşanmış bütün büyük savaşlar bir şekilde ya Balkanlarda başlamış ya da Balkanlar coğrafyası üzerinden tetiklenmiştir. Barış da yine Balkanlar üzerinden gelmiştir. Dolayısıyla Balkanlarda siyasi istikrarın, barışın ve huzurun sağlanması ve devam ettirilmesi, sadece Balkan milletleri için değil, bütün bir Avrupa'nın güvenlik ve siyasi istikrarı için şarttır.

Balkanların Asya ile Avrupa arasında yer alan jeopolitiği, coğrafyasının sunduğu lojistik imkânların sağlayacağı avantajlarla birlikte, doğudan batıya doğru artarak genişleyen enerji ve ticaret hattının Avrupa'ya geçiş alanı olarak, daha da önem kazanacaktır.

Balkanlarda Etnik ve Dini Yapı

Balkan devletleri homojen halklardan oluşmamaktadır. Her bir Balkan devleti, içinde etnik ve dini farklılıklar arz eden toplulukları barındırmaktadır. Devletlerin anayasalarındaki kimlik tanımlamaları, resmi dil ve din tercihleri, azınlıklara bakışları, azınlıkların anayasal hakları, bu devletlerin asimile edici ya da bir arada yaşamayı sağlayıcı bir stratejiye sahip olup olmadıklarının da göstergesi durumundadır.

Ülkeler	Nüfus	Etnik Yapı	Dini Yapı
Arnavutluk	2.880.000	Arnavut %95, Yunan %3, Diğer %2	Müslüman %70, Ortodoks %20, Katolik %10
Bosna-Hersek	3.517.000	Boşnak %50,1, Sırp %30,8, Hırvat %15,4, Diğer %3,7	Müslüman %50,7, Ortodoks %30,8, Katolik %15,2, Bilinmeyen %4,4
Bulgaristan	7.060.000	Bulgar %83, Türk %9,5, Romen %4,4, Diğer %3	Ortodoks %82,6, Müslüman %12,2, Katolik %1,2, Bilinmeyen %4
Hırvatistan	4.150.000	Hırvat %89,6, Sırp %4,5, Boşnak 0,8, Diğer %5,1	Roman Katolik %87,8, Ortodoks %4,4, Müslüman %1,3, Protestan %0,3, Diğer %6,2
Karadağ	620.000	Karadağlı %43, Sırp %32, Boşnak %8, Arnavut %5, Diğer %12	Ortodoks %74,2, Müslüman %17,7, Katolik %3,5, Diğer %4,6
Kosova	1.870.000	Arnavut %93, Sırp %1,5, Türk %1,1, Boşnak %1,6, Gorali %0,6, Diğer %2,2	Müslüman %96, Katolik %2,2, Ortodoks %1,5
Makedonya Cumhuriyeti	2.081.000	Makedon %64, Arnavut %25, Türk %4, Sırp %2, Diğer %5	Ortodoks %61,5, Müslüman %37, Diğer %1,5
Romanya	19.640.000	Romen %89,5, Macar %7,1, Roma %1, Türk %0,2, Diğer %2,2	Ortodoks %86,8, Protestan %7,5, Katolik %4,7, Müslüman %0,2, Diğer %0,8
Sırbistan	7.030.000	Sırp %82,8, Macar %3,9, Boşnak %1,8, Roman %1,4, Diğer %10,1	Ortodoks %85, Katolik %5,5, Müslüman %3,2, Protestan %1,1, Diğer %5,2
Slovenya	2.070.000	Sloven %83, İtalyan %0,1, Macar %0,3, Sırp %2, Hırvat %1,8, Boşnak %1,1, Diğer Müslüman %1,6, Diğer %10,1	Roman Katolik %57,8, Protestan %0,1, Ortodoks %2,3, Müslüman %2,4, Diğer/Bilinmeyen %37,4
Yunanistan	10.770.000	Yunan %78, Arnavut %3,6, Makedon %2, Türk %1,3, Diğer %15,1	Ortodoks %95, Müslüman %3,8, Diğer/Bilinmeyen %1,2

Türkiye'nin 80.800.000 nüfusu ile birlikte Balkan ülkelerinin toplam nüfusu 142.488.000'dir.

Balkan Ülkeleri Ekonomisi

IMF'nin 2018 yılında yayımladığı Dünya Ekonomik Görünüm Raporu'na göre Balkan Ülkelerinin 2017 yılı makro ekonomik verileri aşağıdaki gibidir:

Balkan Ülkeleri	GSYİH (milyar \$)	Kişi Başı GSYİH (\$)	Büyüme oranı (%)	Enflasyon oranı (%)	İşsizlik oranı (%)	Nüfus (milyon)	Cari Denge (milyon \$)
Arnavutluk	13,18	4,58	3,93	1,99	13,90	2,88	-0.945
Bosna Hersek	18,06	5,15	2,70	1,26	20,50	3,51	1260,00
Bulgaristan	56,94	8,06	3,56	1,19	6,23	7,06	2562,00
Hırvatistan	54,52	13,14	2,78	1,10	12,19	4,15	2022,00
Makedonya Cumhuriyeti	11,37	5,47	0,02	1,35	22,53	2,08	-0.151
Romanya	211,31	10,76	7,00	1,34	4,99	19,64	-7298,00
Slovenya	48,87	23,65	5,00	1,43	6,76	2,07	3177,00
Sırbistan	41,47	5,90	1,81	3,13	14,61	7,03	-1926,00
Kosova	7,24	3,88	4,10	1,49		1,87	-0.633
Karadağ	4,76	7,65	4,20	2,37		0,62	-0.903
Türkiye	849,00	10,51	7,05	11,10	11,00	80,80	-47,10
Yunanistan	200,69	18,64	1,35	1,14	21,45	10,77	-1641,00
Toplam	1.316,72					142,47	

Gayri safi yurtiçi hâsıla (GSYİH)'ya bakıldığında gelir düzeyi en yüksek Balkan ülkesi 20.000 doları geçen geliriyle Slovenya görünmekte, bunu 20.000 doların biraz altındaki geliriyle Yunanistan takip etmektedir. Geliri 10.000 doların üzerinde olan diğer üç ülke Hırvatistan, Romanya ve Türkiye'dir. Arnavutluk ve Kosova ise 5.000 doların altındaki gelirleriyle son sıralarda yer almaktadır.

Balkan ülkelerinin 2005-2017 dönemindeki ortalama büyüme oranlarına bakıldığında en büyük ekonomilerinden birisi olan Yunanistan, yaşamakta olduğu kriz nedeniyle bu dönemde %1'in üzerinde bir küçülme yaşamıştır. Diğer ülkeler ise ortalama pozitif büyüme gerçekleştirmektedirler. En yüksek büyüme hızına sahip ülke, %7'yi aşan bir oran ile Türkiye'dir. Kosova ve Arnavutluk ortalama %4'e yakın bir oranda büyürken Romanya %3,5 civarında bir büyüme seyri izlemektedir. Bulgaristan, Karadağ ve Makedonya %3'ün biraz üzerinde büyürken, Bosna Hersek de ortalama %2'nin üzerinde büyüme kaydetmektedir.

Balkan ülkelerinde en önemli sorun işsizliktir. İşsizlik ülkelerden göçe sebep olmakta ve ülkeler hızla nüfus kaybetmektedirler. Makedonya'da işsizlik oranı %30'u geçerken, Bosna Hersek'te %30'un biraz altındadır. Sırbistan, Yunanistan ve Hırvatistan'da ise %20'ye yakın işsizlik oranları gözlemlenmektedir. Arnavutluk'ta işsizlik oranı %15'in biraz altındayken, makul düzeyde sayılabilecek oranlara ancak Bulgaristan, Slovenya ve Romanya'da rastlanmaktadır.

Balkan ülkelerinin büyük bir kısmının serbest piyasa ekonomisine geçmesiyle birlikte ortaya çıkan yavaş bürokrasi, zayıf hukuk sistemi, keyfi uygulamalar, kayıt dışı ekonomi, mevzuat sistemi eksikliği gibi nedenler yabancı yatırım önündeki engeller olarak ortaya çıkmaktadır.

Balkan ekonomileri ağırlıklı olarak hizmet sektörlerinden oluşmaktadır. Şehre göç eden nüfusun istihdam alanı olarak kamu sektörü, hizmet sektörünün büyüklüğünün sebebidir. Verimliliği düşüktür. Tarım ve hayvancılık için elverişli olan bölgede bu sektör de oldukça zayıftır.

Sanayii yatırımları düşük olup, işgücü yoğun kullanılan tekstil önde gelen sanayi dalıdır.

AB üyeliği, Balkan ülkelerinin iç hukuk sistemlerini düzenlenmeleri ile yabancı yatırımcıların yatırım yapmalarını teşvik edebilecektir. Öte yandan Rusya, Balkan ülkelerinde, özellikle Sırbistan, Bulgaristan, Karadağ ve Yunanistan'da, ciddi enerji yatırımları ve ticari ortaklıklar yaparak dikkat çekmektedir.

Almanya da Batı Balkanlar olarak adlandırdığı Arnavutluk, Bosna-Hersek, Sırbistan, Makedonya ve Kosova'yı stratejik hedefleri doğrultusunda yatırım alanları olarak seçmiş olup bu coğrafya üzerinden Akdeniz'e inmeyi hedeflemektedir.

Çin'in Yol ve Kuşak projesinin hayata geçmesi ile Balkanlar, bölgenin tabii lojistik imkânlarının sağlayacağı avantajlarla, doğudan gelen malların ve enerji kaynaklarının Avrupa'ya sevk edileceği bir antrepoya dönüşerek, ekonomik refahını artıracak yeni imkânlara kavuşabilecektir.

Türkiye'nin ise Balkanlarla olan ticareti ve yatırımları, çeşitli alanlarda kendi ölçeğinde hızla artmaktadır.

Bulgular

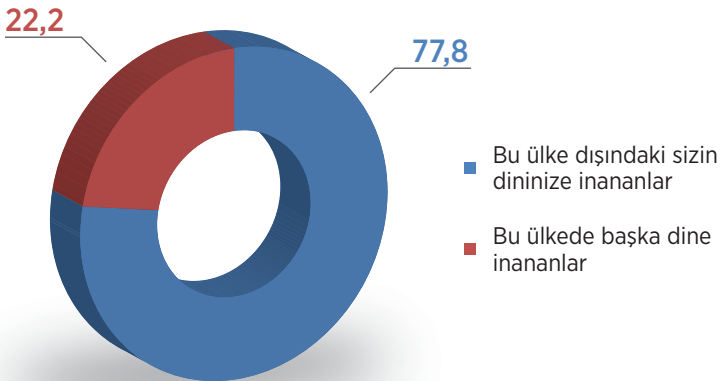
Tablo 1. Aşağıdakilerle kendinizi ne ölçüde tanımladığınızı derecelendirir misiniz?

	Tam	Çok	Orta	Az	Toplam
Avrupa	36,4	22,7	22,7	18,2	100,0
Güneydoğu Avrupa	6,7	30,0	33,3	30,0	100,0
Balkanlar	47,9	37,5	10,4	4,2	100,0
Kendi Ülkeniz	60,5	21,1	2,6	15,8	100,0

Katılımcılara belli coğrafi konumlar verilerek bunlarla kendinizi ne ölçüde tanımlarsınız sorusu yöneltmiştir.

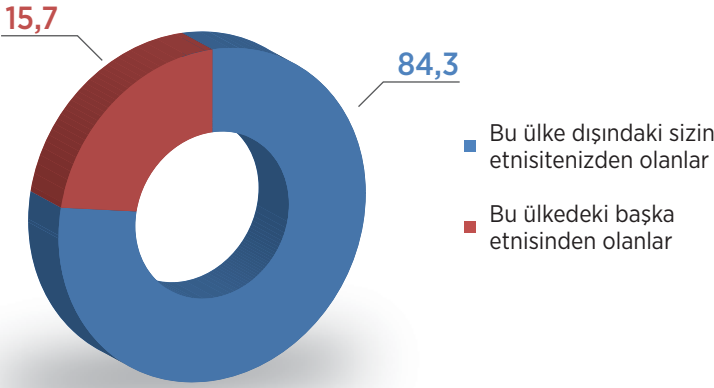
Alınan yanıtlara göre Avrupa için tam %36,4, çok %22,7; Güneydoğu Avrupa için tam %6,7, çok %30; Balkanlar için tam %47,9, çok %37,5; kendi ülkeniz tam %60,5, çok %21,1 biçiminde sıralanmaktadır. Bu sonuçlara göre katılımcıların kendilerini Avrupa'dan çok Balkanlar'la tanımlıyorlar, en yüksek orana ise kendi ülkeleri sahiptir.

Grafik 1. Kiminle daha fazla ortak noktaya sahip olduğunuzu düşünüyorsunuz? (inanç bakımından)

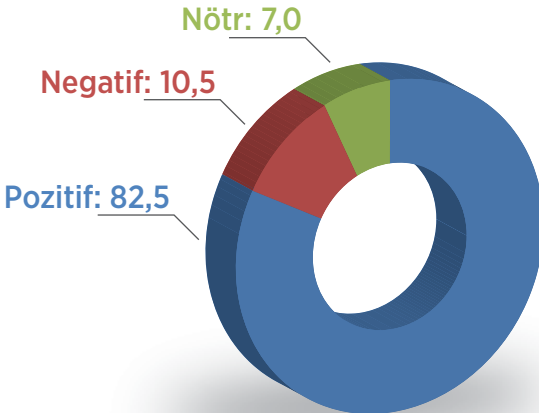
Katılımcılara inanç odağında kiminle daha fazla ortak noktaya sahip olduklarını düşündükleri sorulmuştur. Alınan yanıtla göre %77,8 diğer ülkelerde yaşayan aynı dine mensup kişilerle inanç bakımından daha fazla ortak noktaya sahip olduklarını düşünüyor, %22,2 ise kendi ülkelerindeki başka dine inanan kişilerle daha fazla ortak noktaya sahip olduğunu düşünmektedir.

Grafik 2. Kiminle daha fazla ortak noktaya sahip olduğunuzu düşünüyorsunuz? (etnisite bakımından)

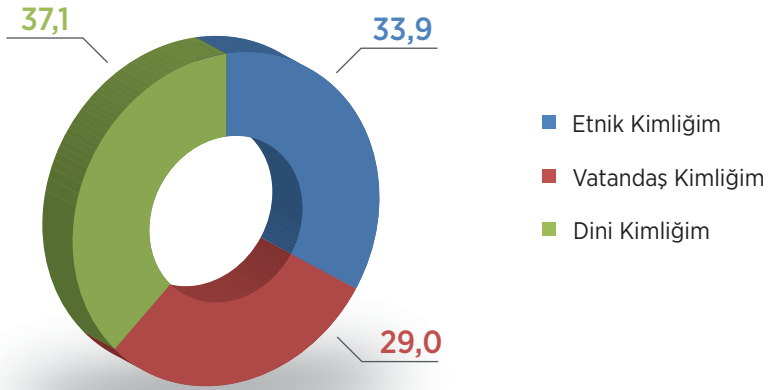
Aynı soru etnisite bakımından sorulmuştur; alınan yanıtla göre %84,3 diğer ülkelerde kendi etnisitelerinden olanlarla daha fazla ortak noktaya sahip olduğunu düşünürken %15,7 kendi ülkelerindeki farklı etnisiteden olanlarla daha fazla ortak noktaya sahip olduğunu düşünmektedir.

Grafik 3. Sizin ülkeniz için Osmanlı mirasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

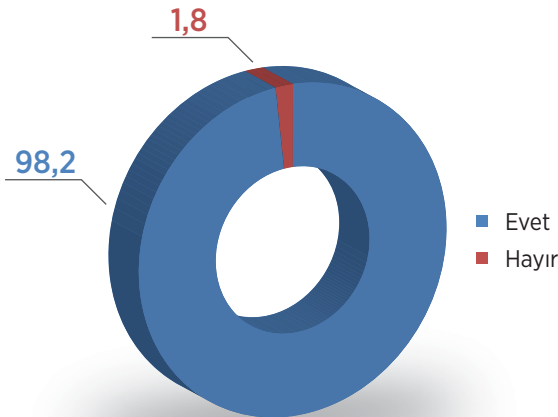
Katılımcıların Osmanlı mirasının kendi ülkelerindeki algısına dair verdiği yanıtlarda; %82,5 pozitif, %10,5 negatif, %7 nötr biçiminde sonuç çıkmıştır.

Grafik 4. Sizin için hangi kimliğiniz daha önemli?

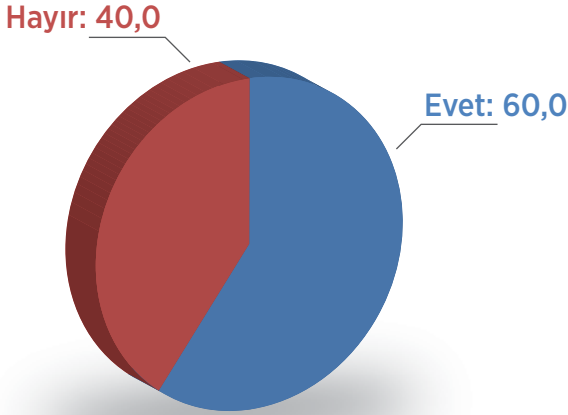
Araştırma kapsamında katılımcılardan hangi kimliklerini daha önemli bulduklarını belirtmeleri istenmiştir. Sonuçlara göre %37,1'i dini kimliğim, %33,9'u etnik kimliğim ve %29'u vatandaşlık kimliğim biçiminde yanıt vermiştir.

Grafik 5. Balkanlarda kültürel farklılıklardan kaynaklı çatışmaları önlemede tarihi Türk-İslam yönetimi tecrübesinden faydalanmak etkili olur mu?

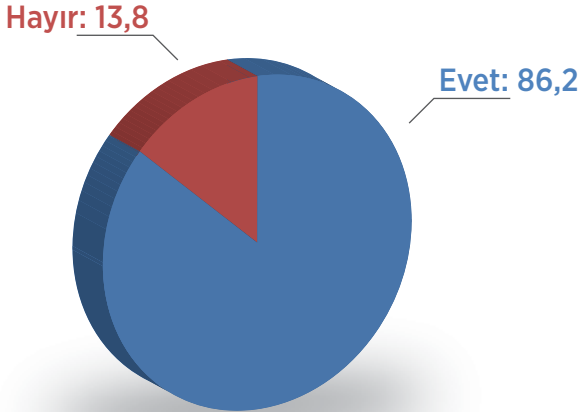
Balkanlarda yaşanan kültürel farklılıklardan kaynaklanan çatışmaları önlemek için tarihi Türk-İslam yönetim tecrübesinden faydalanmanın etkili olacağını düşünenler %98,2 iken bu teze karşı olanların oranı %1,8'dir.

Grafik 6. Balkanlarda eğitimde geçerli müfredatın Türkiye ile ilişkileri olumsuz etkilediğini düşünüyor musunuz?

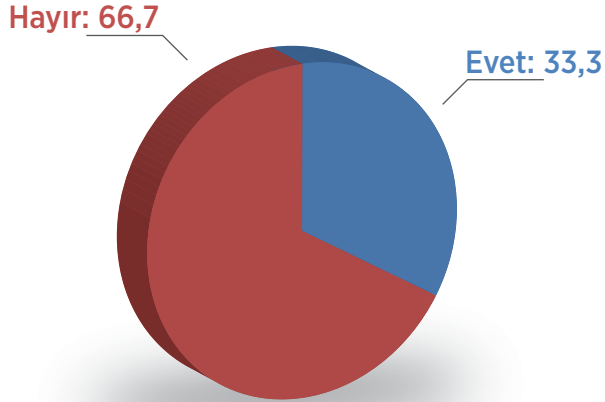
Balkanlarda eğitimde kullanılan müfredatın Türkiye ile ilişkileri olumsuz etkilediğini düşünenlerin oranı %60 iken böyle düşünmeyenlerin oranı %40'tır.

Grafik 7. Gelecekte bölge ülkelerinin daha belirleyici olabilmeleri için aktif bir Balkan Birliği kurulmasını ihtiyaç olarak görüyor musunuz?

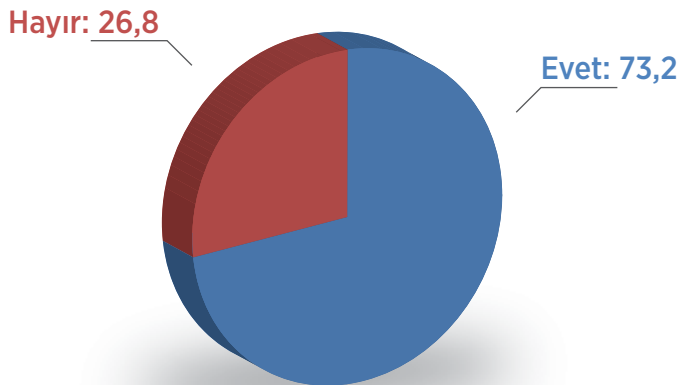
Gelecek dönemler için bölge ülkelerinin daha belirleyici olabilmeleri adına aktif bir Balkan Birliği kurulmasını ihtiyaç olarak görenlerin oranı %86,2 iken böyle bir ihtiyaç duymayanların oranı %13,8'dir. Genel eğilimin bir Balkan Birliği kurulması yönünde olduğu söylenebilir.

Grafik 8. Avrupa Birliği'nin önümüzdeki 5-10 yıl içinde dağılabileceğini düşünüyor musunuz?

Katılımcılara Avrupa Birliği'nin yakın gelecekte dağılabileceğini düşünüp düşünmedikleri sorulmuştur. %66,7 hayır, %33,3 evet yanıtını vermiştir. Büyük çoğunluk Avrupa Birliği'nin dağılmasına ihtimal vermemektedir.

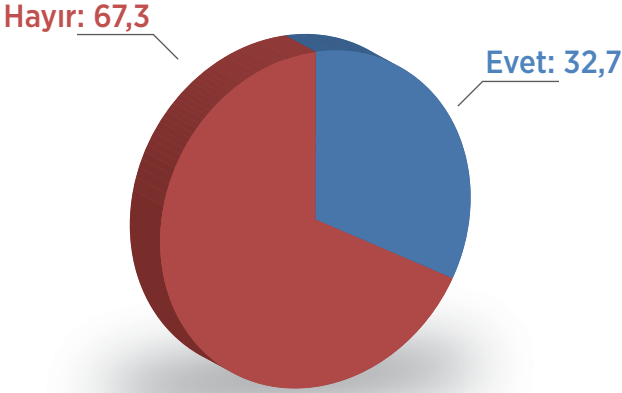
Grafik 9. ABD'nin küresel düzende belirleyici güç olmaya devam edeceğini düşünüyor musunuz?

ABD'nin küresel düzende belirleyici güç olmaya devam edeceğini düşünenlerin oranı %73,2 iken bu fikre katılmayanların oranı %26,8'dir.

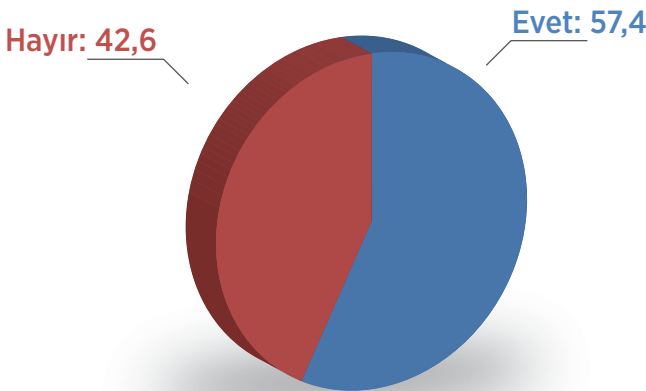
Balkanların geleceği konusunda Türkiye'nin daha aktif olmasını ister misiniz sorusuna bütün katılımcılar evet yanıtını vermiştir.

Grafik 10. Sizce Rusya'nın Gürcistan ve Ukrayna'da yaptığı gibi Balkan ülkelerine de benzer saldırılar yapma ihtimali var mı?

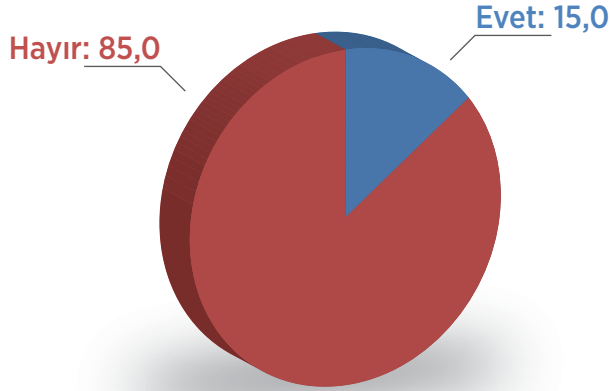
Rusya'nın Gürcistan ve Ukrayna'da yaptığı gibi Balkan ülkelerine de saldırı ihtimalinde bulunması olasılığı görenlerin oranı %32,7 iken böyle bir ihtimali olası bulmayanların oranı %67,3'tür.

Grafik 11. Rusya Balkanlar için bir tehdit midir?

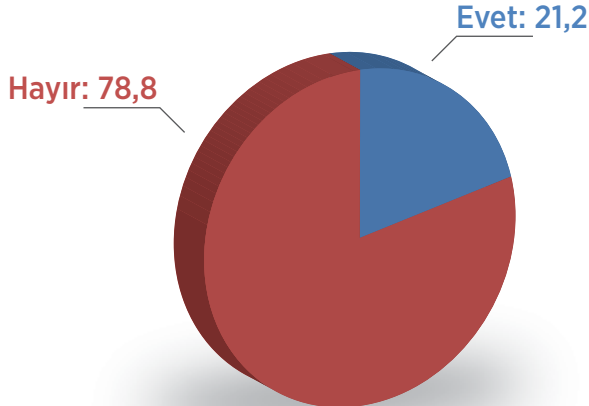
Katılımcıların %42,6'sı Rusya'yı Balkanlar için bir tehdit olarak görmezken %57,4'i bir tehdit olarak algılamaktadır.

Grafik 12. Balkanlarda hukukun üstünlüğü bilinci yeterli düzeyde midir?

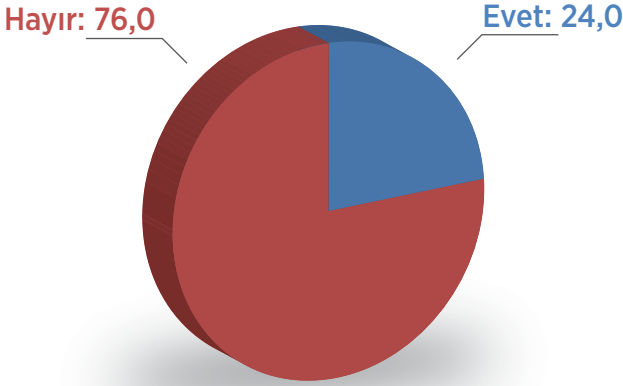
Balkanlarda hukukun üstünlüğü bilincinin yeterli olduğunu düşünenlerin oranı %15 iken yetersiz olduğunu düşünenlerin oranı %85'dir. Büyük çoğunluk hukukun üstünlüğü bilincinin yeterince yerleşmediğini düşünmektedir.

Grafik 13. Yeni İpek Yolu Projesi ile Çin'in Balkanlar üzerinde olumsuz bir etkisi olur mu?

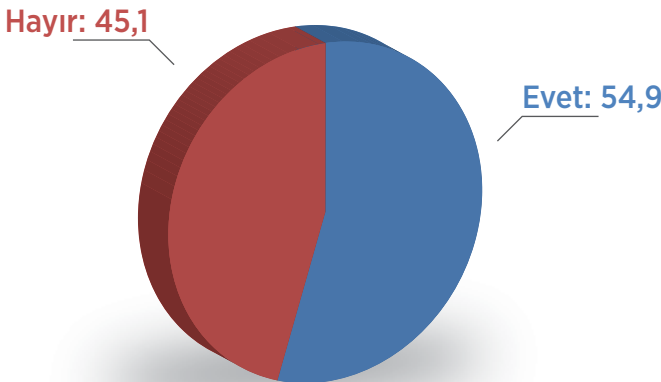
Yeni İpekyolu projesi ile Çin'in Balkanlar üzerinde olumsuz bir etkisi olacağını düşünenlerin oranı %21,2 iken bu fikre sahip olmayanların oranı %78,8'dir.

Grafik 14. Yugoslavya dönemini özlüyor musunuz?

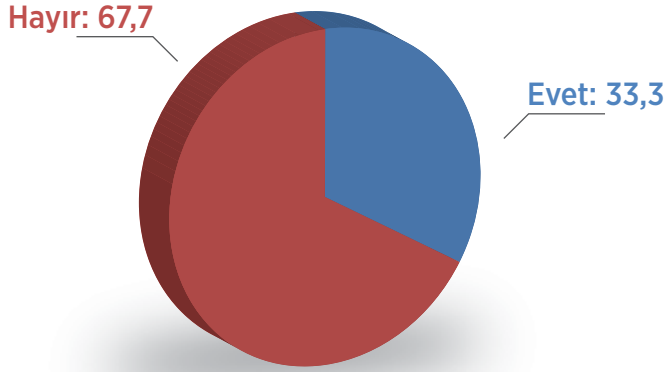
Balkanlar'ın Yugoslavya dönemini özlüyor musunuz sorusuna katılımcıların %24'ü evet yanıtını verirken %76'sı hayır yanıtını vermiştir.

Grafik 15. Balkanlarda Yugoslavya'nın dağılışıyla ortaya çıkan krize benzer bir krizin tekrar yaşanma ihtimali olduğunu düşünüyor musunuz?

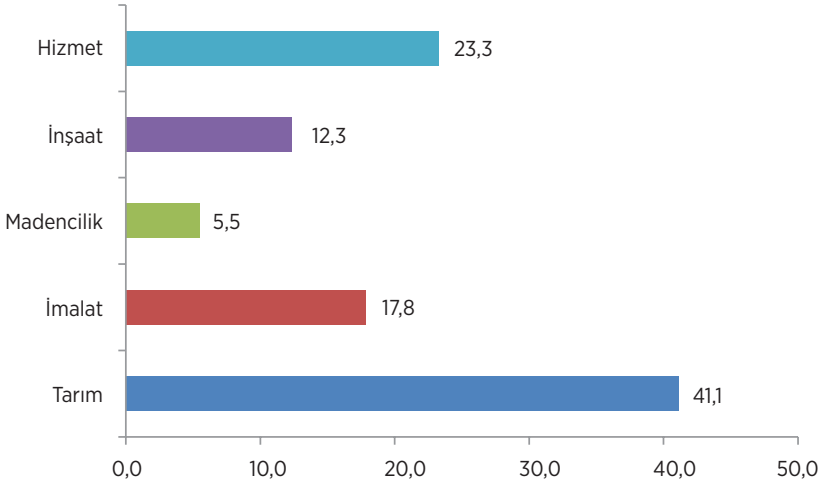
Yugoslavya'nın dağılmasıyla Balkanlarda yaşanan krize benzer bir krizin tekrar yaşanma ihtimali olduğunu düşünenler %54,9 iken buna ihtimal vermeyenlerin oranı %45,1'dir.

Grafik 16. İngiltere'nin AB'den ayrılma kararı üzerine AB'nin dağılıcağını düşünüünüz mü?

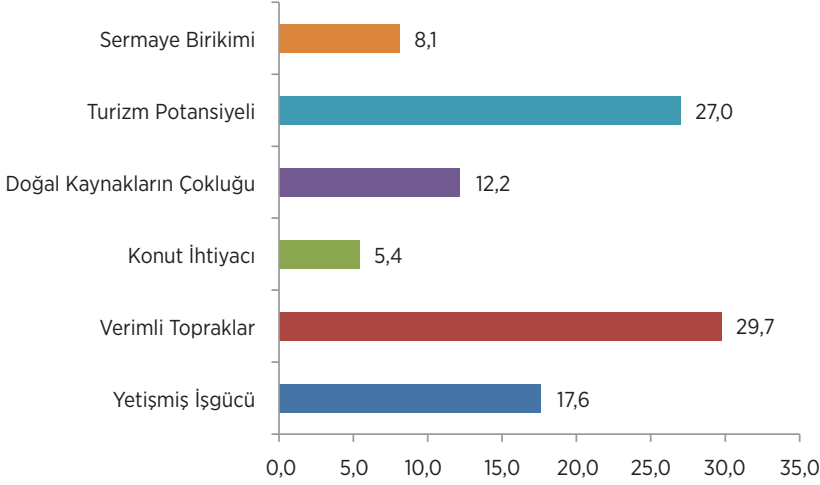
Katılımcıların %66,7'si İngiltere'nin ayrılma kararıyla AB'nin dağılıcağını düşünürken %33,3'ü bu fikirde değildir.

Grafik 17. Ekonominizin en avantajlı sektörü hangisidir?

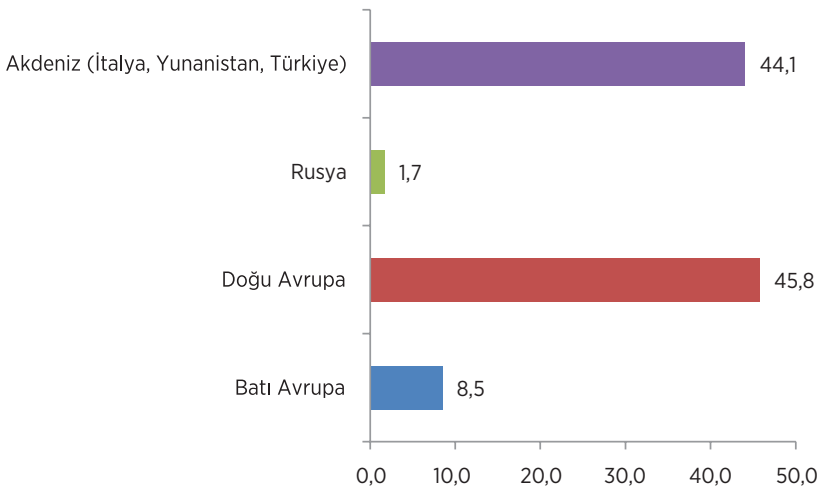
Katılımcılara ekonomilerinin en avantajlı sektörü sorulmuştur, alınan yanıtlar %41,1 tarım, %23,3 hizmet, %17,8 imalat, %12,3 inşaat, %5,5 madencilik olarak biçiminde sıralanmaktadır. Tarım ve hizmet sektörleri büyük oranda öne çıkmaktadır.

Grafik 18. Hangi açılardan bu sektörler avantajlıdır?

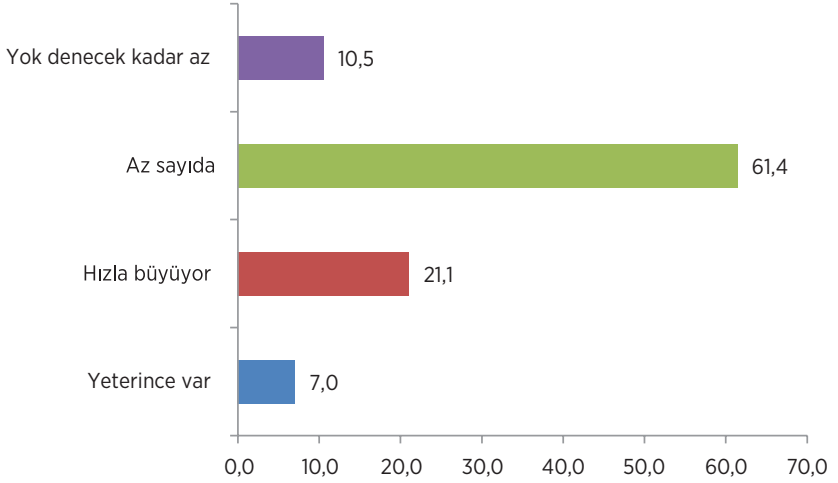
Ekonomilerin avantajlı sektörlerinin hangi açıdan avantajlı olduklarına dair soruda en yüksek oranlar %29,7 verimli topraklar, %27 turizm potansiyeli %17,6 yetiştirilmiş işgücü en yüksek oranlar olarak karşımıza çıkmaktadır. En düşük oran %5,4 ile konut ihtiyacı olarak saptanmıştır.

Grafik 19. Ekonomik yapı olarak hangi havzaya daha çok benziyorsunuz?

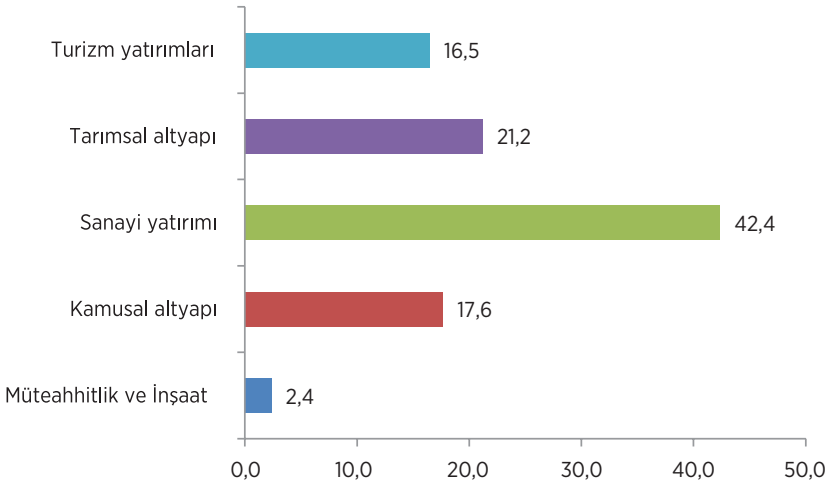
Katılımcılara ekonomik yapı olarak hangi havzaya daha çok benzedikleri sorulmuştur, alınan yanıtlarda %45,8 ile Doğu Avrupa birinci, %44,1 ile Akdeniz ikinci, %8,5 ile Batı Avrupa üçüncü, %1,7 ile Rusya ise dördüncü olarak sıralanmaktadır.

Grafik 20. Yabancı yatırımcıların ülkenizdeki varlığı ne düzeydedir?

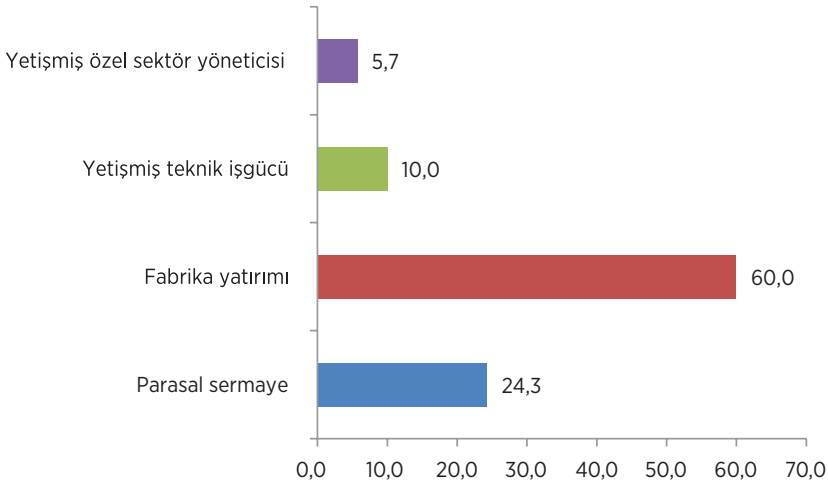
Yabancı yatırımcıların ülkelerindeki varlıklarına dair yapılan araştırmaya katılımcıların %61,4'ü az sayıda, %21,1'i hızla büyüyor, %10,5'i yok denecek kadar az, %7'si yeterince var yanıtını vermişlerdir. Genel değerlendirmede katılımcılar ülkelerinde yeterince yabancı yatırımın olmadığı görüşündedir.

Grafik 21. Ne tür yabancı yatırım size daha yararlı olur?

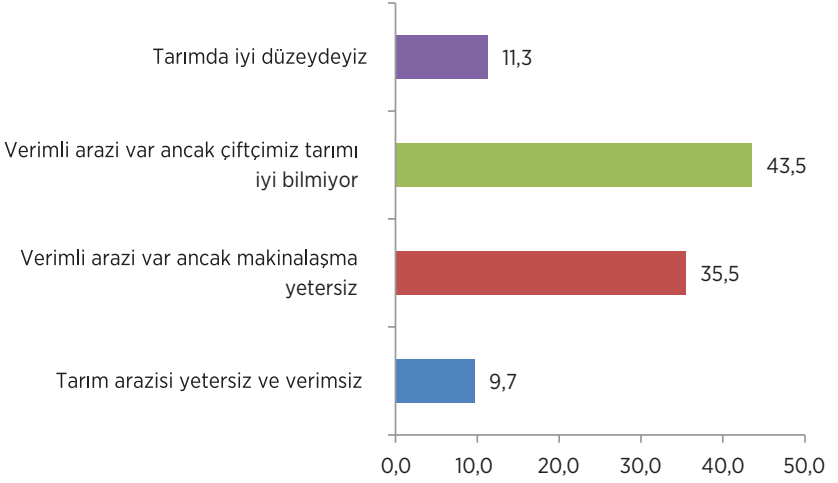
Araştırma kapsamında ne tür yabancı yatırımların daha faydalı olacağı saptanmaya çalışılmıştır. Sonuçlara göre en yüksek oranlar %42,4 ile sanayi yatırımı %21,2 ile tarımsal altyapı ve %17,6 ile kamusal altyapı başlıklarında saptanmıştır. En düşük oran ise %2,4 ile müteahhitlik ve inşaat başlığında elde edilmiştir.

Grafik 22. Sizce ülkenize yatırımcı ne ile gelmeli?

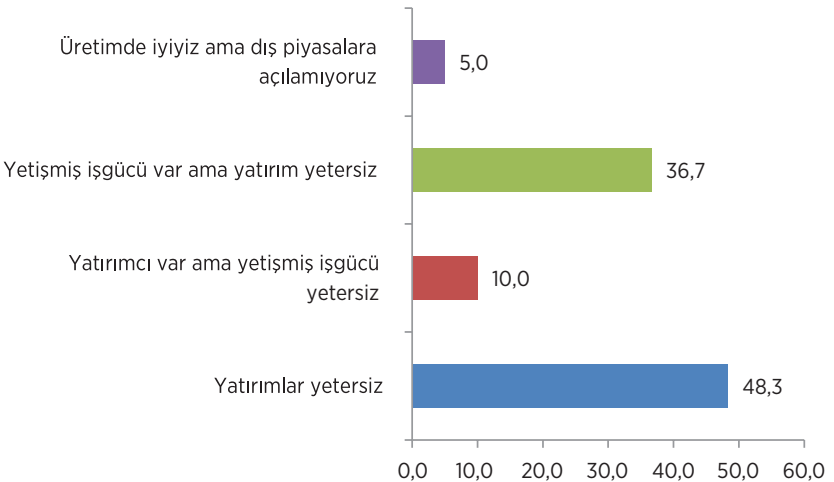
Yatırımcıların hangi araçlarla ülkelerine gelmeleri gerektiği sorulduğunda; %60'ı fabrika yatırımı, %24,3'ü parasal sermaye, %10'u yetişmiş teknik işgücü ve %5,7'si yetişmiş özel sektör yöneticisi biçiminde yanıtlamıştır.

Grafik 23. Tarım sektörü açısından durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz?

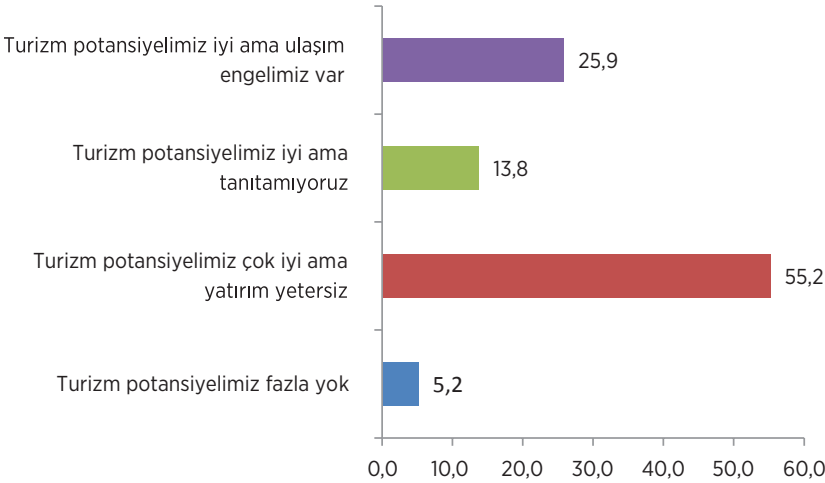
Tarım sektörü açısından durum değerlendirmesine ilişkin soruda katılımcıların %43,5'i verimli arazinin olduğunu ancak çiftçilerin iyi tarım yapamadıklarına, %35,5'i verimli arazinin var olduğunu ancak makinalaşmanın yetersiz olduğuna, %11,3'ü ise tarımda iyi düzeyde olduklarına yönelik yanıt vermiştir. Ortaya çıkan sonuç verimli arazinin var olduğu ancak tarım uygulamaları ve makinalaşmanın yetersiz kaldığı yönündedir.

Grafik 24. Sanayi sektörü açısından durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz?

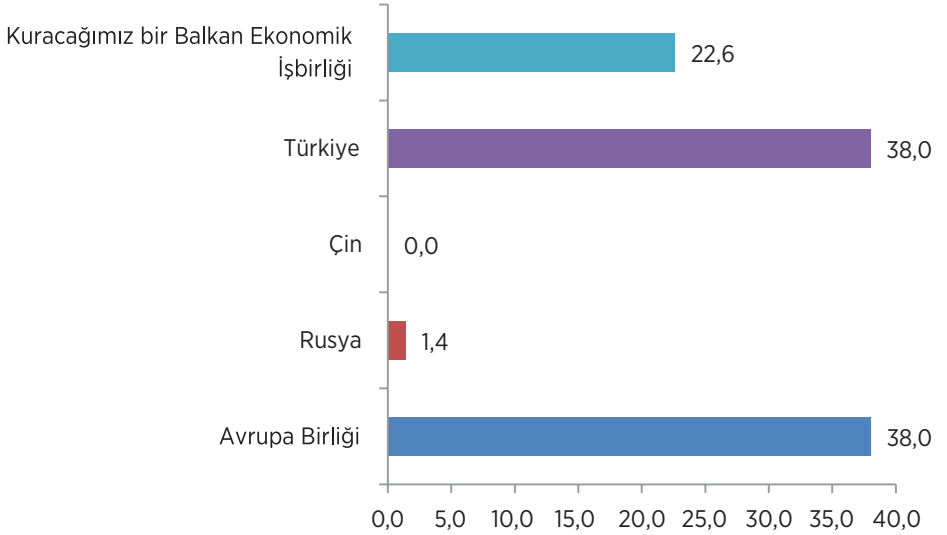
Sanayi sektörü açısından durum değerlendirmesine ilişkin yanıtların dağılımı %48,3 yatırımlar yetersiz, %36,7 yetişmiş işgücü var ama yatırım yetersiz, %10 yatırımcı var ama yetişmiş işgücü yetersiz, %5 üretimde iyiyiz ama dış piyasalara açılmıyoruz biçiminde sıralanmaktadır. Sonuçların genel değerlendirmesinde yatırımların yetersiz olduğu fikri öne çıkmaktadır.

Grafik 25. Turizmdeki durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz?

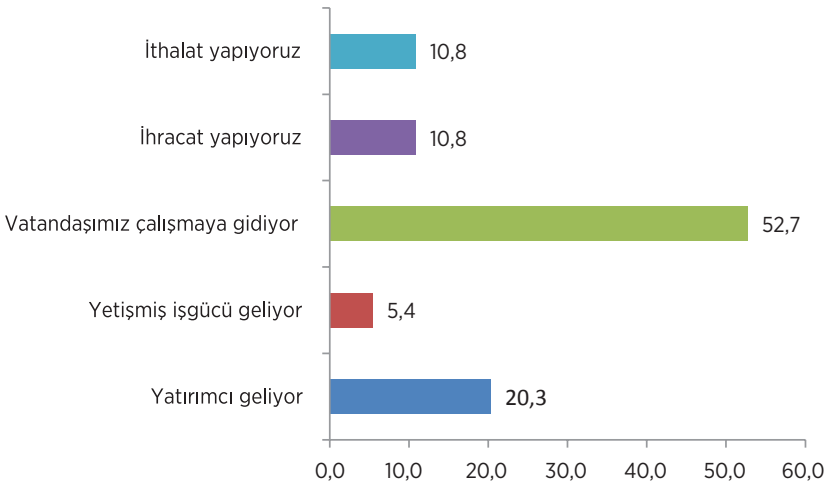
Ülkelerinin turizmdeki durumlarına dair değerlendirmede %55,2 potansiyel çok iyi ama yatırım yetersiz, %25,9 potansiyel var ama ulaşım engeli var, %13,8 potansiyelimiz iyi ama tanıtamıyoruz oranları elde edilmiştir. %5,2'lik bir grup ise ülkelerinde turizm potansiyeli olmadığını düşünmektedir. Turizme dair genel değerlendirme, potansiyelin çok iyi ancak yatırım, ulaşım veya tanıtım anlamında eksiklerin var olduğu yönündedir.

Grafik 26. Ekonomik işbirliği açısından hangi havza sizin için daha yararlı olur?

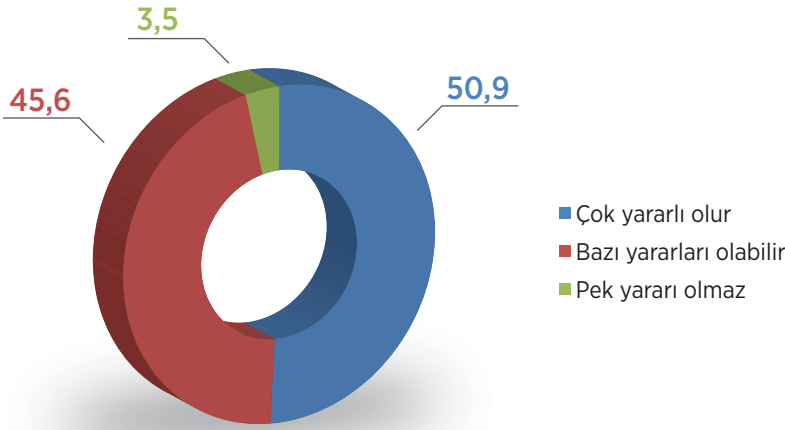
Ekonomik işbirliği açısından hangi bölgenin daha faydalı olacağına dair soruda dağılımlar %38 Türkiye, %38 Avrupa Birliği, %22,6 kurulacak bir Balkan Birliği, %1,4 ise Rusya olarak elde edilmiştir. Bu başlıkta ortak bir kanı elde edilemese de Avrupa Birliği ve Türkiye'nin ekonomik işbirliğinde daha faydalı olacağına dair bir eğilim gözlenmektedir.

Grafik 27. Avrupa Birliği ülkeleri ile ne tür ekonomik ilişkileriniz daha fazla?

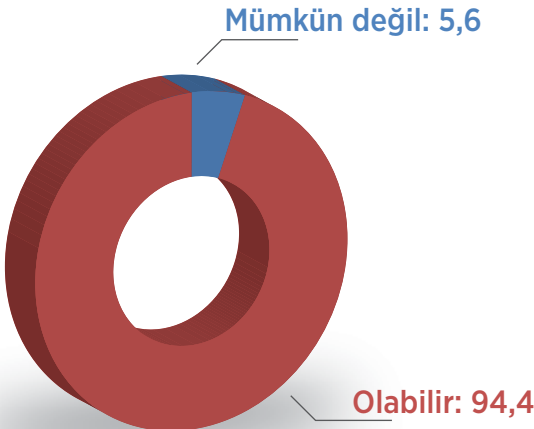
Araştırma kapsamında katılımcılara Avrupa Birliği ülkeleriyle hangi tür ekonomik ilişkilerinin daha fazla olduğu sorulmuştur. En yüksek oranlar %52,7 vatandaşımız çalışmaya gidiyor ve %20,3 yatırımcı geliyor başlıklarında elde edilmiştir. Bunların yanı sıra ihracat ve ithalat başlıkları %10,8 ile aynı değere sahiptir.

Grafik 28. Balkan ülkeleri olarak ekonomik işbirliği potansiyeliniz nedir?

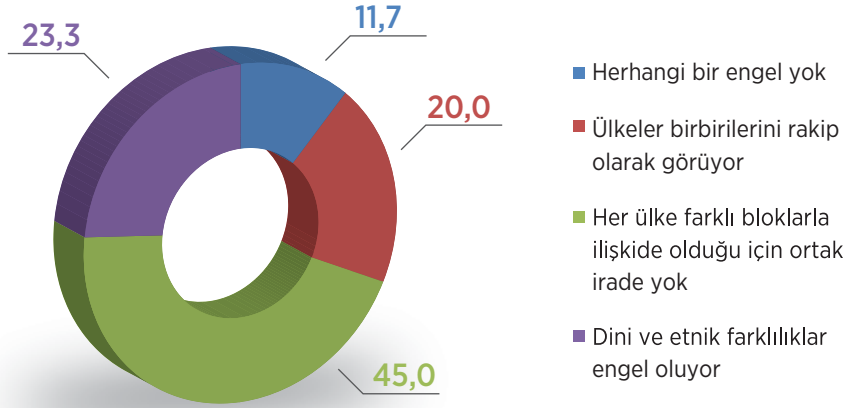
Balkan ülkeleri olarak yapılacak bir işbirliği konusunda katılımcıların %50,9'u çok yararlı olur, %45,6'sı bazı yararları olabilir, %3,5'i ise pek yararı olmaz görüşüne sahiptir.

Grafik 29. Balkan ekonomik işbirliği imkânınız nedir?

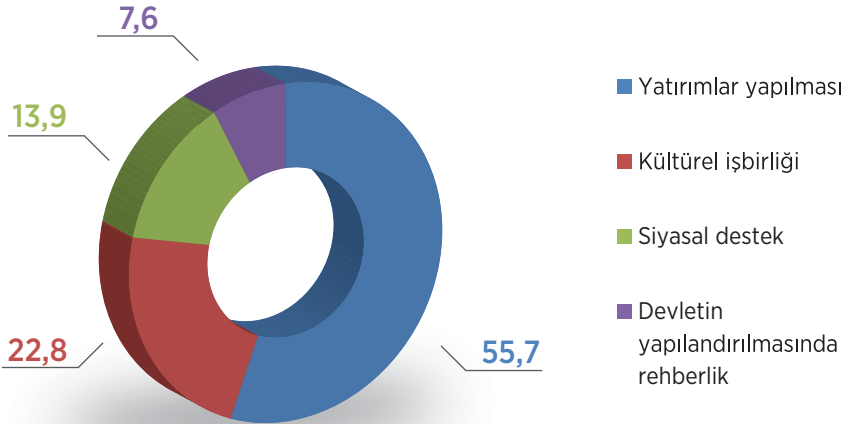
Balkan ekonomik işbirliği imkânı için %94,4 olabilir, %5,6 mümkün değil yanıtını vermiştir. Bu anlamda yapılacak bir işbirliğinde güçlü bir fikir birliğinin olduğu söylenebilir.

Grafik 30. Balkan ekonomik işbirliği için ne gibi engeller var?

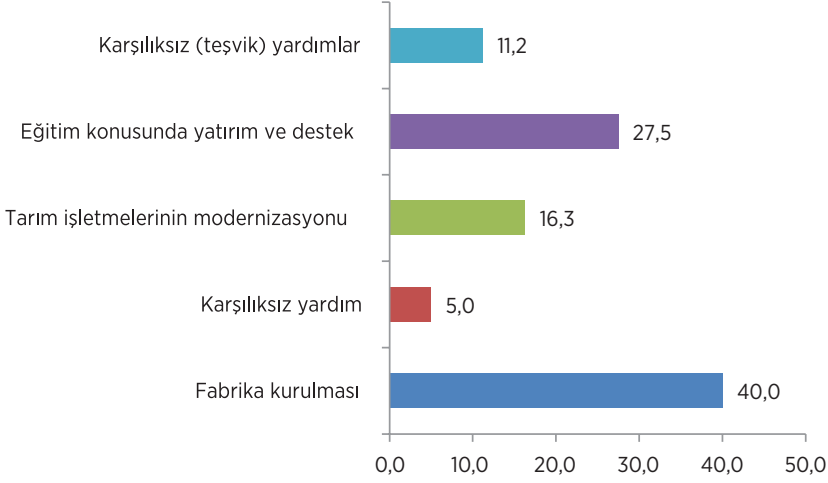
Balkan ekonomik işbirliği için ne tür engeller olduğuna dair araştırmada en yüksek oranlar %45 ile her ülkenin farklı bloklarla işbirliğinde olmasından dolayı ortak iradenin olmaması ve %23,3 ile dini ve etnik farklılıkların engel olması başlıklarında elde edilmiştir. Herhangi bir engel olmadığını düşünenlerin oranı ise %11,7'dir.

Grafik 31. Türkiye'den beklentiniz nedir?

Türkiye'den beklentiye dair araştırmada ağırlıklı yanıtlar özellikle yatırımların yapılması ve kültürel işbirliği başlıklarında ortaya çıkmaktadır. Ekonomik ve siyasi işbirliğine dair beklentinin yüksek olduğu ifade edilebilir.

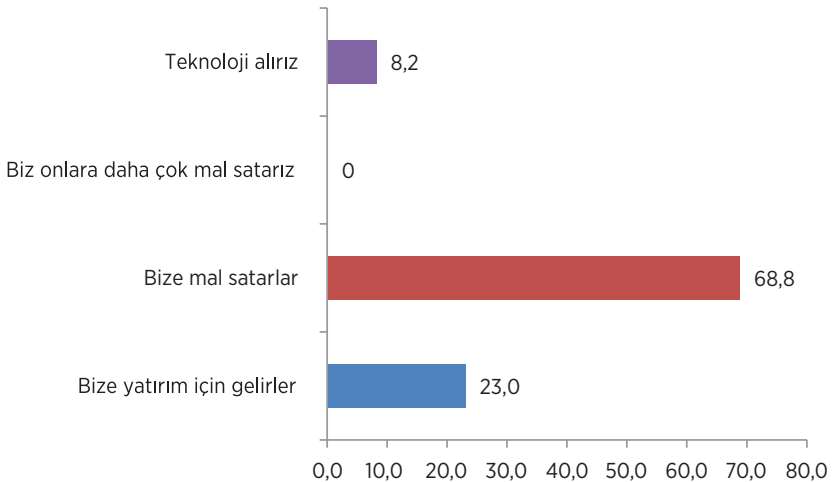
Grafik 32. Türkiye ile ne gibi ekonomik ilişkiler kurulabilir?

Türkiye ile ne gibi ekonomik ilişkiler kurulabileceği konusunda %40 fabrika kurulması, %27,5 eğitim konusunda yatırım ve destek, %16,3 tarım işletmelerinin modernizasyonu, %11,2 karşılıksız (teşvik) yardımlar, %5 ise karşılıksız yardım biçiminde yanıt vermiştir.

Sanayi ve eğitim konularında yatırım talebi önemli oranda ortaya çıkmaktadır.

Grafik 33. Çin ekonomisindeki gelişmeler ülkenize nasıl yansır?

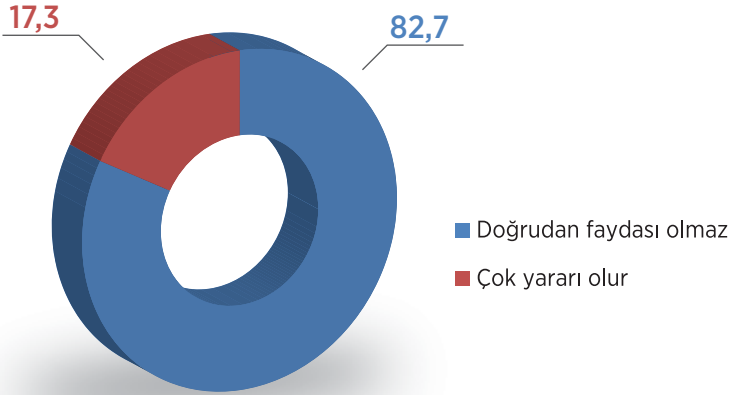

Tablo 2. Çin ekonomisindeki gelişmeler ülkenize nasıl yansır?

	Yüzde (%)
Bize yatırım için gelirler	23,0
Bize mal satarlar	68,8
Biz onlara daha çok mal satarız	0
Teknoloji alırız	8,2

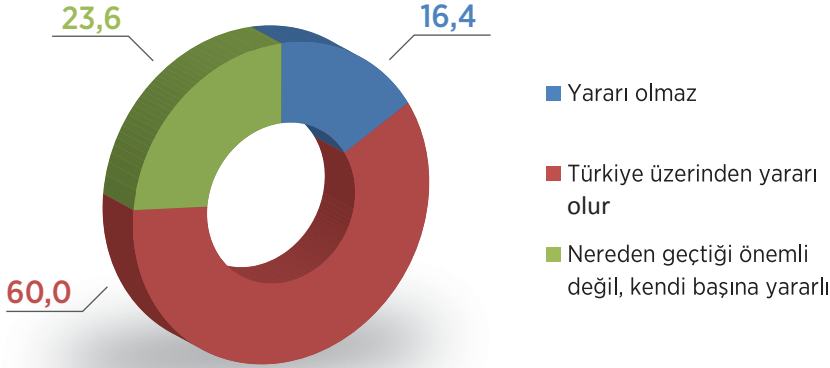
Çin ekonomisindeki gelişmelerin kendi ülkelerindeki yansımaları için %68,8 bize mal satarlar, %23 bize yatırım için gelirler, %8,2 ise teknoloji alırız biçiminde yanıt vermiştir.

Grafik 34. Şangay Ekonomik İşbirliğinin size bir faydası olur mu?

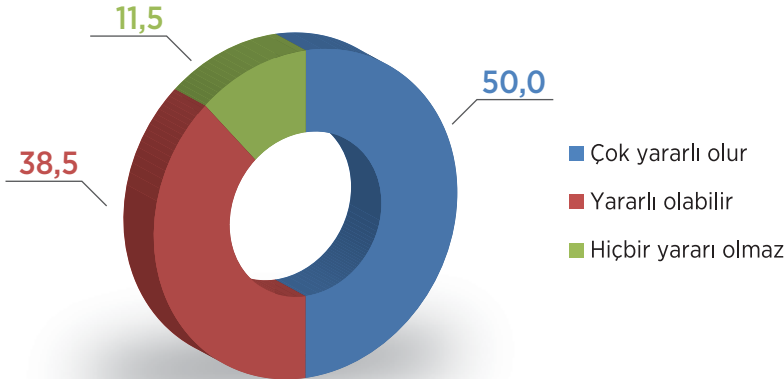
Şangay Ekonomik İşbirliğinin size bir faydası olur mu sorusuna verilen yanıtlar %82,7 doğrudan faydası olmaz, %17,3 çok yararı olur biçimindedir.

Grafik 35. Yeni İpek Yolu çalışmalarının size etkisi ne olur?

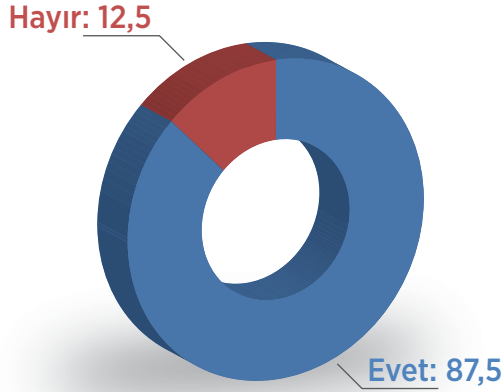
Yeni İpek Yolu çalışmalarının etkisine dair yanıtlarda %60 Türkiye üzerinden yararı olur, %23,6 nereden geçtiği önemli değil, kendi başına yararlı ve %16,4 yararlı olmaz biçiminde dağılım göstermektedir. İpek Yolu çalışmalarının Türkiye üzerinden faydalı olacağı görüşü öne çıkmaktadır.

Grafik 36. Avrupa Birliği'ne girmek sizin için yararlı olur mu?

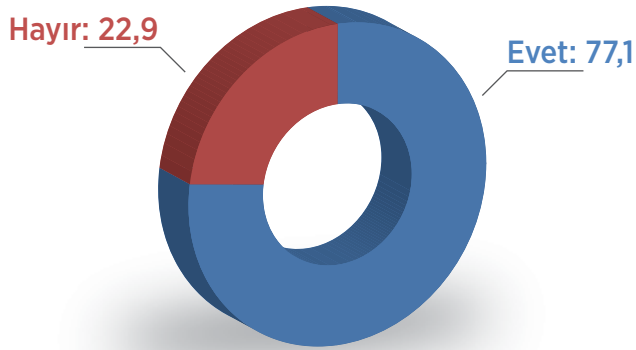
Avrupa Birliği'ne girmenin yararı konusunda katılımcıların %50'si çok yararlı olur, %38,5'i yararlı olabilir, %11,5'i hiçbir yararı olmaz biçiminde yanıt vermiştir. Genel görüş Avrupa Birliği'ne girmenin kendileri için faydalı olacağı yönündedir.

Grafik 37. Avrupa Birliği'ne tam üye olmak ister misiniz?

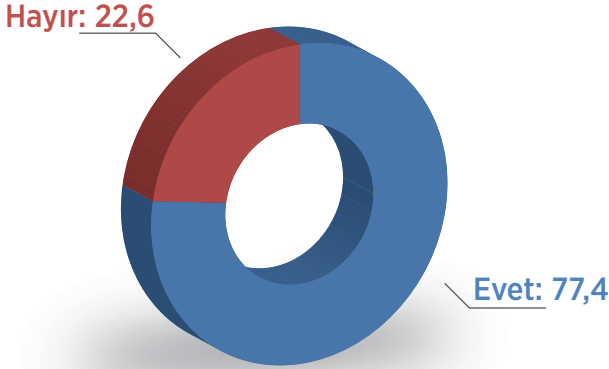
Avrupa Birliği'ne tam üyelik isteğine %87,5 evet, %12,5 hayır yanıtını vermiştir, birliğe üye olma isteği önemli bir orana sahiptir.

Grafik 38. Avrupa Birliği ülkenizi tam üye yapar mı?

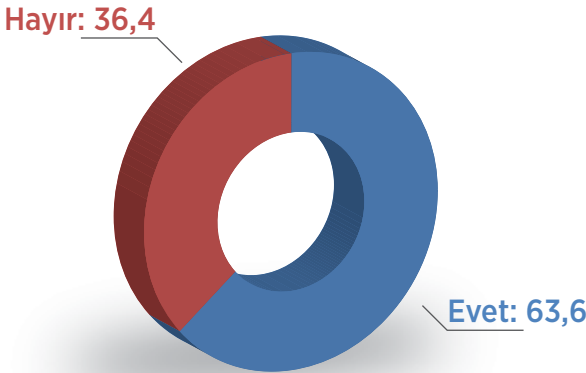
Avrupa Birliği ülkenizi tam üye yapar mı sorusuna katılımcıların %77,1'i evet, %22,9'u hayır yanıtını vermiştir. Tam üyelik ihtimaline yüksek oranda olumlu bakış vardır.

Grafik 39. Balkan ülkeleri Balkan Paktı kurmalı mıdır?

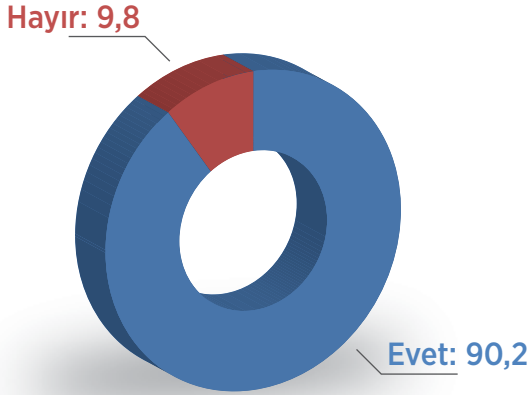
Katılımcıların balkan ülkelerinin oluşturacağı bir Balkan Paktı kurulması konusunda %77,4 evet kurmalıdır, %22,6 hayır kurmamalıdır biçiminde yanıt vermiştir. Bir Balkan Paktı kurulmasına dair genel görüş bunun gerekli olduğu yönündedir.

Grafik 40. Balkan ülkelerinden biri diğeri için tehdit oluşturuyor mu?

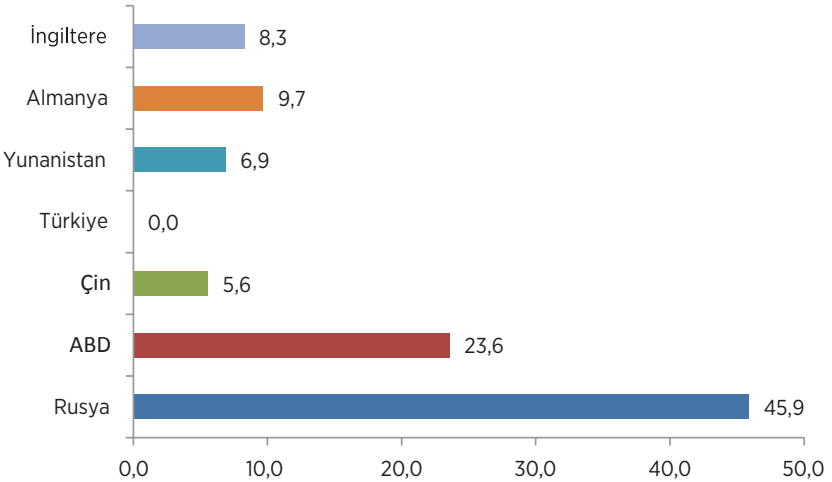
Balkan ülkelerinin birbiri için tehdit oluşturduğuna dair %63,6 evet, %36,4 hayır yanıtını vermiştir.

Grafik 41. Türkiye'nin Balkanlardaki askeri eğitim faaliyetleri faydalı mıdır?

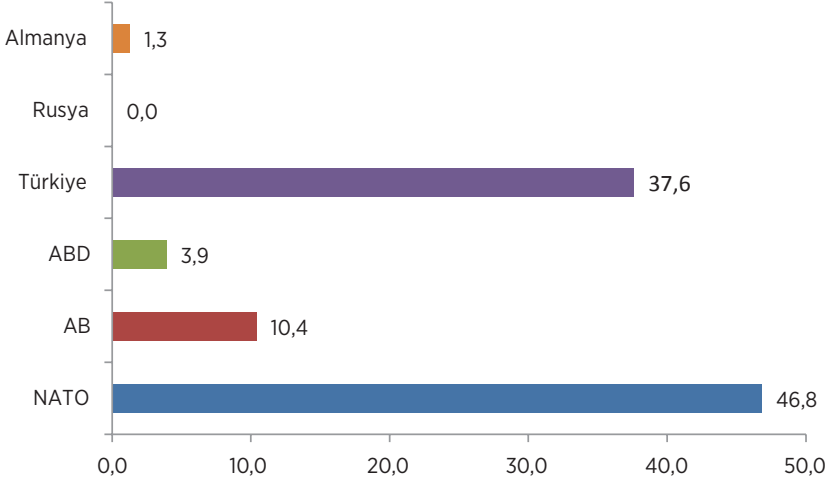
Türkiye'nin Balkanlardaki askeri eğitim faaliyetlerini katılımcıların %90,2'si faydalı bulurken %9,8'i faydasız olarak görmektedir.

Grafik 42. Balkan ülkeleri için hangisi tehdit oluşturur?

Balkan ülkeleri için hangi ülkelerin tehdit oluşturacağına dair soruya katılımcıların %45,9'u Rusya, %23,6'sı ABD, %9,7'si Almanya, %8,3'ü ise İngiltere yanıtını vermiştir. Ağırlıklı olarak Rusya ve ABD'nin tehdit oluşturacağına dair bir kanaat ortaya çıkmaktadır.

Grafik 43. Balkan ülkelerinin güvenliğini kim sağlamalıdır?

Balkan ülkelerinin güvenliğini kim sağlamalıdır sorusuna alınan yanıtların dağılımı %46,8 NATO, %37,6 Türkiye, %10,4 AB biçimindedir. Güvenliğin sağlanması için öne çıkan unsurlar NATO ve Türkiye'dir.

Sonuç

2. Balkan Buluşması'na katılan davetlilere yapılan ankette alınan cevaplar bu çalışmada grafikler halinde gösterilmiştir. Sorulara verilen cevaplar, katılımcıların Balkan kimliğine aidiyeti ve bu kimliği sahiplenmelerini, Balkan ülkelerinin öncelikli işbirliği ve tehdit algılamalarını, gelecek beklentilerini ve bir Balkan Birliği fikrinin hayata geçirilme imkânını göstermek bakımından oldukça faydalı bilgiler ihtiva etmiştir.

Balkanlarda Kimlik

Balkan ülkelerinden gelen davetlilerle yapılan ankette, katılımcıların kendi ülke kimliği, Avrupalı, Güneydoğu Avrupalı ve Balkanlı kimliklerinden her birisi ile ayrı ayrı tanımlamaları istenmiş, kendisini **Balkan kimliği ile tanımlamayanların** oranı %4,2 ile en düşük çıkmıştır (Grafik 1). Bu sonuç, alternatif kimliklere göre Balkanlı kimliğinin çok baskın ve sahiplenilen bir kimlik olduğunu göstermiştir.

Ankette, kendisini “tam” ülke kimliği ile tanımlayanların oranı %60,5 olmakla beraber, devam eden sorularda, vatandaşlık kimliğinin etnik ve dini aidiyetlerinin altında bir oranda çıkması devletler ile vatandaşları arasında çözülmesi gereken problemler olduğunu göstermektedir.

“Sizin için hangi kimliğiniz daha önemli?” sorusuna verilen cevapların oransal dağılımı bunu göstermektedir(Grafik 4)

Dini kimlik %37,1

Etnik kimlik %33,9

Vatandaşlık kimliği %29

“Kiminle daha fazla ortak noktaya sahip olduğunuzu düşünüyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplarda **inanç bakımından**; ülkede başka dine inananlarla %22,2, ülke dışındaki aynı inanca sahip olanlarla %77,8 (Grafik 5), **etnisite bakımından**; ülkedeki başka etnisitiden olanlarla %15,7, ülke dışındaki aynı etnisiteye sahip olanlarla % 84,3 (Grafik 6) oranları çıkmıştır.

Bu sonuçlar; Balkan devletleri ile çok etnisiteli-çok inançlı halk yapısı arasında güven problemi olduğunu ortaya koymakta, devletlerin etnik ya da dini tercihlerini öne çıkarıp halkın bir kısmını yabancılaştırmak yerine, vatandaşlık ortak aidiyetini güçlendiren bir hukuk devleti yapısına kavuşmalarının lüzumuna işaret etmektedir.

Balkan İşbirliği/Birliği

Balkan halklarında, huzur içinde bir arada yaşanılan Balkan Birlikteliği özleminin çok yüksek olduğu gözlemlenmiştir. *“Gelecekte bölge ülkelerinin daha belirleyici olabilmeleri için aktif bir Balkan Birliği kurulması”*nı ihtiyaç olarak görenlerin oranının %86 olması (Grafik 7) birlikte yaşama iradesinin yüksekliğini göstermektedir.

Yine, *“Balkan ekonomik işbirliğinin imkân dâhilinde olduğu”*nu düşünenler %94,4 (Grafik 29) gibi çok yüksek bir oranla bu ihtiyacı ortaya koymuşlardır. *“Balkan ülkeleri Balkan Paketi kurmalı mıdır?”* sorusuna olumlu cevap verenlerin oranı da %77,4 (Grafik 39)tür.

Balkan Ekonomik İşbirliği Önünde Engeller

Balkan ülke ekonomileri ile ilgili anket soruları ile birlikte değerlendirildiğinde, ekonomilerin zayıflığının Balkan ekonomik işbirliğine olan inancı (%45,6) zayıflattığı kanaatini oluşturmaktadır (Grafik 28). Diğer taraftan, her ülkenin farklı bloklarla işbirliğinde olmasından dolayı ortak iradenin olmaması (%45), dini ve etnik farklılıkların engel çıkarması (%23,3), ülkelerin birbirilerini rakip olarak görüyor olmaları (%20) Balkan ekonomik işbirliğinin önünde engeller olarak sayılmaktadır(Grafik 30).

Balkan Ülkelerinde Güvenlik Kaygıları

Balkanların birliğine olan inanç yüksek olmakla birlikte, bunun gerçekleştirilmesi konusunda ciddi güvenlik kaygılarının olduğu görülmektedir. 40'no'lu grafikte Balkan ülkelerinin birbiri için tehdit oluşturduğunu düşünenlerin oranı %63,6'dır. Yugoslavya'nın dağılmasıyla Balkanlarda yaşanan krize benzer bir krizin tekrar yaşanma ihtimali olduğunu düşünenlerin oranı %54,9 (Grafik 28)'tür. Balkan ülkelerinin birbirlerine olan güvensizliği had safhadadır.

Katılımcıların dış tehdit algılaması ise şu şekilde ortaya çıkmıştır: Rusya %45,9, ABD %23,6, Almanya %9,7, İngiltere %8,3, Yunanistan %6,9, Çin %5,6 (Grafik 42).

Türkiye katılımcılar tarafından Balkanlarda dış tehdit olarak algılanmamaktadır. Türkiye'nin Balkanlardaki askeri eğitim faaliyetlerini katılımcıların %90,2'si faydalı bulmaktadırlar(Grafik 4).

"Balkan ülkelerinin güvenliğini kim sağlamalıdır?" sorusuna alınan cevapların dağılımında, %46,8 ile NATO birinci sıradadır. NATO üyesi olmakla birlikte Türkiye %37,6 oranla müstakil bir güvenlik sağlayıcı olarak görülmektedir. %10,4 oranında Avrupa Birliği güvenlik sağlayıcı olarak tercih edilmiştir (Grafik 43). Gerek Bosna, gerekse Kosova savaşında NATO'nun ve Avrupa Birliği ülkelerinin Hıristiyan kimliğini esas alan politikaları kendilerine olan güveni sarsmıştır. NATO daha ziyade, en büyük dış tehdit olarak görülen Rusya (Grafik 11) için bir güvenlik kalkanı olarak görülmektedir. Sırbistan bunun istisnası sayılabilir.

ABD'nin küresel düzende belirleyici güç olmaya devam edeceğini düşünenlerin oranı %73,2'dir (Grafik 43).

Balkan İşbirliği/Birliği'nin Alternatifleri

Balkanlarda halkların vatandaşı oldukları ülkelerle yaşadıkları kimlik krizi, Balkan ülkelerinin birbiri için tehdit oluşturduğu algısı, Balkanlarda dışarıdan bir gücün ortak şemsiyesi altında huzur, barış ve kalkınmanın sağlanabileceği kanaatini oluşturmuştur. Bugün için bu şemsiye Avrupa Birliği (AB) üyeliği olarak görülmektedir.

Avrupa Birliği'ne girmenin yararı konusunda katılımcıların %50'si çok yararlı olur, %38,5'i yararlı olabilir görüşündedir (Grafik 36). Avrupa Birliği'ne tam üyeliği isteyenlerin oranı %87,5 (Grafik 37), AB'nin tam üyelik yolunu açacağına inananların oranı %77,1 (Grafik 38)'dir.

Ancak, Brexit sonrası Avrupa Birliği'nin dağılacağını düşünenlerin oranı bir hayli yükselmiştir (Grafik 16). Katılımcıların %66,7'si İngiltere'nin ayrılma kararıyla Avrupa Birliği'nin dağılacağını düşünürken %33,3'ü Avrupa Birliği'ne güven duymaya devam etmektedir. Yunanistan'ın finansal krizini çözmede başarısız olması Balkan halklarında Avrupa Birliği'ne olan güveni sarsmaya başlamıştır.

Balkan Ülkelerinin Türkiye'den Beklentileri

Osmanlı Devlet idaresi altında uzun yüzyıllar boyu Balkan halklarının çatışmasız ve huzurlu bir dönem yaşamış olması, halklar arasında bu umudu yeşerten tarihi bir referans olarak görülmektedir. Ankette, *“Balkanlarda kültürel farklılıklardan kaynaklı çatışmaları önlemede tarihi Türk-İslam yönetimi tecrübelerinden faydalanmak etkili olur mu?”* sorusuna verilen %98'lik olumlu cevap bu tespiti doğrulamaktadır.

Ankette, Balkanların geleceği konusunda Türkiye'nin daha aktif olmasını ister misiniz sorusuna bütün katılımcılar evet yanıtını vermiştir. *“Balkanlar'ın Yugoslavya dönemini özleyenler”*in oranının %24 iken (Grafik 14), herkesin doğal kimlikleri ile yaşadığı ve bunun bir çatışma vesilesi olmadığı Osmanlı yönetimindeki Balkanlar döneminin %98'lik bir oranla referans olarak kabul edilmesi Türkiye'nin Balkanlarda daha aktif olması isteğinin temel sebebidir.

Yine ankette (Grafik 26), Türkiye, ekonomik işbirliği açısından hangi bölgenin daha faydalı olacağına dair soruda % 38 oranıyla Avrupa Birliği ile eş oranda bir ekonomik ortak olarak görülmektedir. Bu Türk ekonomisine olan güveni de göstermektedir. Türkiye, *“Balkan ülkelerinin güvenliğini kim sağlamalıdır?”* sorusuna alınan cevaplarda NATO'dan sonra ikinci güvenlik sağlayıcı güç olarak görülmektedir.

2. Balkan Buluşması

Tarih, Kültür ve Kimlik

30-31 Mayıs 2018

Ankara

FOTOĞRAFLAR

